

AÑO II

PALMA 25 DE SEPTIEMBRE DE 1898.

NÚM. 86

DOMINICA XVII

DESPRÉS DE CINCOGEMA.

Perquè havèm d' amar á Deu.

PREGUNTAREN els Fariseus al Bon Jesús. ¡Mestre! ¿Quin es el gran manament de la Lley? y respongué: Amarás á ton Deu y Señor ab tot el teu cor, ab tota la teua ánima y ab tot el teu enteniment.

El manament de s' amor á Deu, és el més gran, el que obliga més y compren tots els altres manaments ¿Serán necessaris arguments per convencermós de l' obligació que tots tenim de amar á Deu? Ell mos ho mana, y ¿compreneu bé l' honor que mos fá manandmos que lo estimem? ¿No bastava que mos manás que li tenguessem temor? ¿Qui sou vos, ¡oh Deu meu! deia Sant Agustí, y qui som jò, porque me mane que vos estim, y m' amenasseu ab una pena etèrna si no vos am? Es no amarvos ¿no es l' última de totas les penas?

Que hem d' amar á Deu, ja heu sabèm, (me direu els lectors de MALLORCA DOMINICAL, qui no anau á llegir lo primer s' *Envinagrat y ronxetes*, sinó que comensau per aquesta primera plana), però, com en l' estad present noltros mos governám pes sentits des còs, no porém, encara que vulguém, amar á un Deu qui no se veu. Y replich jò, y voltros vos poreu dir cada cual á sí meteix: ¿y Santa Catalina de Sena, y San Francesch de Assis, y tants y tantíssims de sants y santas qui honran la Iglesia y son ja en el cèl, que en aquest mon practicaren tantes de penitències y feren tans gran prodigis, moguts pe s' amor ardent que tots tengueren á Deu, se regien per ventura per altra lley que sa dels sentits des còs? ¿Y d' ahont vos heu trèt que per estimá una cosa es menester veurerla ab sos sentits des còs? Si llegim una història ó cualsevol novella, no pren part es nostro còr y s' apassiona en favor ó en contra des personatjes vertaders ó simplement imaginaris que en ella se mos representan, encara que no los haguem vists ni los poguem veurer?

¡Ah! y si fos vèr que els nostros cors no se moguessen més que per lo que els uys veuen!

¡No hey hauria tant que temer de aquestes novelles que se venen é dos *cussets* s' entrega!

¡Deu no se veu! ¿Però, y ses seues bellíssimes obres

que tenim, que se presentan y están devant noltros? ¿No son un llenguatge que mos revela ben clar ses seues infinitas perfeccions? Tot l' univers ¿no es un cuadro sensible de sa seua gloria y magnificència? Cada criatura ¿no es un miray ahont re-plendeix l' imatge de Deu invisible? ¡Deu no se veu!... Però, si lo vessem, ¿quin mèrit tendriam ab estimarlo? Un Deu clarament vist, destruiria sa nostra llibertat, y no seriam ja lliures per amarló, ó no amarló; porque ¿com no amar á la meteixa Bondat clarament vista?

¡Ah! que si es nostro amor ha de ser un moviment voluntari del nostro còr, y no un efecte necessari, precis es que estimem á Deu sense veurerló; una porque mana ser amat, y altra porque es digne y mereix ser amat.

¡A Deu! fins diumenge prop vinent.

MOSSEN JOAN.

PATRONS DE LA SETMANA

Dia 27.—S. Cosme y S. Damià.

Aquests dos germans, naturals d' Egea (Aràbia progresaren tant en sos estudis y virtuts, que foren admirats fins y tot dels pagans.

El seu zèl y caritat los mogué á dedicarse á la Medicina, ciència tan necessaria y en aquell temps tan desconeguda.

El Señor premiá lo seu procedir ab una partida de miracles. Ells se proposaven practicá sa caritat curant els còs y l' ánima d' aquellas pobres gents que encara desconexian la verdadera Relligió; y tot los sortí axí com volian. Comensaven á curá als malalts ab una breu oració, s' informavan de l' estat de la seua ánima, feyan demunt ells la señal de la Creu, y tot d' una quedavan bons y sans; D' aquest modo en convertian moltíssims. Però, l' emperadó Diocleciá, que comensava una gran persecució, enviá allá al prefecte Lisias, qui fé comparexer en el seu tribunal als dos sants, y vegentlos disposts á morí antes que adorá els ídols romans, los aplicá sa tortura, que sufriren ab gran valor, repetinli que estavan disposts á doná sa vida per Jesucrist. Havent sortit d' aquell torment sense gens de mal, el Governador dá orde de que formats de pèus y mans los tirassen á la mar; però un angel los

desfermá, y se salvaren. Llavó los tiraren dins el fòch y també en sortiren sans; y el prefecte, furiós, maná que los fermassen á un tronch, y cuatre compañies de soldats desparassen ses fletches cuantre ells; però Deu, acabá d'humillá aquell malvat, fentlos invulnerables, les satjetes tornaren arrera y feriren als concurrents.

Finalment, reberen la corona del martiri, día 27 de Setembre de l'añ 185.

Els metjes y potecaris los veneran per patrons.

FRA MIQUEL.

¡POBRE GENTI!

Su devall una porxada
d' *Ateneo* d' arraval,
opuntes des natural
pot prende, qui li agrada
veure posá á sa bugada
sa *questió social*.

Establiment de beguda
d' en Clovêa ex-fematé,
que tota la ciutat té
pam á pam recorreguda
amb so seu ram y s' ajuda
d' un ase y de sa mullé.

—« Vos dig á vos, Sen Clovêa,
cridava en Roig Picaròl,
que de garrot ja no 'n vòl
es poble. » — Calent d' orêa,
com de costum, allá sêa
amb un bòtil per faròl.

« Sen Clovêa: arriba s' hdra
« de sa *mansipassió*.
« Plet goñat, ¡ja es de rahó!
« La Burguesía ja plòra.
« Si es capital mos devòra,
« noltros, *adevoremló!*

« ¡Abaix sa gent de *lebita!*
« Tothom arreu que trabay
« sis hores; y qu' un baday
« y s' altre que rot, s' evita...
« Ses bombes de *dimanita*
« han de *redemí* .. s' espay! » —

Y entre reneg y glopada
de rom d' industria; español,
á sa cayguda des sol,
la gent s' era replegada
per ascoltá *enmeetingada*
es discurs d' En Picaròl.

Componian s' auditori:
dos sabatés plens d' engrut,
un forasteròt ceyut,
(estornell de llarga histori),
un pròful del *purgatori*,
un ximple y un jeperut.

—« Conciutadans! sermonava
« en Roig; ja sabeu molt bé
« que som fiy d' un cavallé
« que ha molts d' anys que no colcava;
« y jò he prês, perque 'm tirava,
« carrera de *carrilé*.

« Ja veis que jò vos don pròves
« de noble fraternidat,
« tots som fiys de s' igualdat
« còmtes, bisbes y manobres.....
« Primé que es richs son es pobres,
« y ¡viva la llibertat! » —

Escup, beu, encén un *puro*,
tosseix y s' alsa es calsons.
Y es ximple diu fent uyons
—« Teñoret: vot pòt un duro,
« si 't tengúes, que En Tap de Zuro
« guaña tes elections. »

—« E, si tut va á fèrre-pilla,
deya es forasté ceyut;
—« Si s' inglés mos ha venut,
« deya un sabaté, á Melilla.
—« ¡Ministres de pacotilla!
« afegía es jeperut. »

—« Lo *ditxo*: ¡Quí té sa cupa
« de tot?... Noltros; ningú més.
« El mon girám al revés,
« si es poble mos vol fé upa.
« Contra es qui sa sang mos xupa:
« ...¡Bombas!..... Ja hu veurêm después. »

—« Dam estoz zinc, camarada—
« diu es forasté — ¡Fòrt brau!
« Non pozzible viure en pau
« Finz que 'l mon ferá flamada.
« La povrèa eztá lassada,
« y 'l jurnalé ez un ezclau. »

— Has fét feyna p' es Govern,
y la 't dèu... ¡Tu vols cobrá?
¡Eh? ¡Si?... Dò vés á cercá
un d' ells que no sía estèrn...
Eh? M' enténs? Untalí es pèrn,
y... ja pòts pará sa ma.

— ¡Miracles de Santa Rita!—
Diu es taconé—¿Què estam?
— Per això sona es reclam
tant sovint, de *dimanita*.....
— Aquí sols se necessita,
diu en Clovêa, un *bon ram*.

— Cuant veig es fiy de na Pruna
que, á la volta de pochs anys,
no més amb billets de Bañys
ha fét una gran fortuna!...
Y, ara, en cotxo mos engruna
á noltros qu' eram compañys!

— Axò es lo que més m' irrita.
— Ni sé com heu agontám.
— P' es cans-grossos, s' avirám;
per noltros... pües de pita...
— ¿No hu veis com se necessita,
deya es fematé, un *bon ram*?

— Un *probe*, per una falta.
l' agafan: si no té bò
á dins sa presó s' hi mò
abans de que 'l donin d' alta;
y si es criminal rich, salta
per demunt ses Lleys... ¿Idò?

— Ja fá temps que mos invita
sa rahó, es dret y sa fam.
¡Reboñy! Mal fongué un llam
tota Espanya y qui l' habita.
— ¡Ruchs! Si sols se necessita,
los deya l' amo, un *bon ram*.

— Ni amb un ram d' esparaguera,
los replica un d' es reddòl,
se pot agraná es trispòl
de aquesta gran fematera...
¡Si es mal que mos desespera
lo curás un Ravachòl!

Crida es forasté:—¡Hu! porta
l' amo, en suit més aygordent;
havés parlat bén valént;
y èu pague tut se qu' importa—
Y aquella *gent*—se conhorta...
congriant òdis y beguent.

UN CATOLICH DEMOCRATA.

MAJÒLICA—CETRE

I

Se nomenava *Mayòlica* ó *Majòlica* s' escudellám y demás obra de tèrra cuyta (gerricóns, plats, ribells, piquetes per capsal de llit, etc.) amb dibuxos moreschs color d' aram, á voltas combinats amb blau, que se fabricavan, sigles enrera, á Manisses y á altres poblacions del Reyne de València, y eran s' obra fina d' aquell temps en gran part d' España é Italia; haventl'í dat aquell nom perque á *Majòrica*, se nostra illa, s' en feya gran comèrs, si bé no está comprovat que s' en fabricassen á ses nostres gerrereries.

Fa cosa de trenta anys, devés *La Soledat*, provaren de fabricar *retjòles de València*, y no sortiren bé. Posteriorment n' establiren una fàbrica, dins Soller, y n' obtengueren, però imperfectament, acabant per disoldrersê la societat que duya aquella empresa.

Y ara recent, D. Pere A. Cetre se proposá y logra fabricar, no sols retjoles vernissades, sinó també tota casta de objectes de tèrra fina cuyta, com son... gèrros, balaustres, figures y demás pessés pròpies de dita indústria—artística, utils als constructors de cases, y jardins com també de índole decorativa mobiliaria.

¡Gracies á Deu que á Palma s' ha donat una passa amb aquest ram! pués, encara que sembla mentida, els nostros gerrers, desde el temps dels moros ensá han caminat á pas de tortuga. Esceptuam els fabricants de gerricóns foradats de Felanitx (que fan molt manco de lo que podrian fér artisticament); y no volèm parlar dels Manacorins, que han fét y fán massa... sense discrecció, pessés esmotlades, còpies de ecemplars catalans del pitjor gust.

A Palma, á forsa de forses fabrican retjoles vermeyes vernissades, y qualque *vasso* de perfil grech ó japonês ó *rus*, forjat en es torn segons patró; que después pintan al oli y van á ses reconeres de salas de piano, amb ramells d' hortensies de paper....

II

Anau á sa nova fàbrica, darrera Son Riera, de l' arraval de Sta. Catalina; y veuren mostres de lo que *se fá* y de lo que se proposa fér el Sr. Cetre, tant amb retjoles vernissades, de dibuixos colorits artisticament (flòrs, emblemes, figures, etc.) com amb so ram de balaustrades, pitxeraria, y demás *obres al torn*; com amb en la secció de figures é imageria plástica, dexada color de *tèrra-cotta*, ó policromada al natural. Basta dir que alguns petits bustos y juguetes *bibelots*, exposades dins escaparates de botigués, á Palma, han paregut *gènere extranger*...

De tot axò, MALLORCA s' en alegra; primerament perque es una nova industria que mos proporcionarà uns materials que fins ara hem hagut de demanar al conti-

nent, pagantlos cars. Segonament perque, si pren còs, com es d' esperar, hey trobarán feyna molts d' obrers y obreres de sa nostra població; y derrerament, per l' ecemple que se dona, als capitalistes, invertint diners é intelligencia en empreses d' utilitat práctica y ventatjosa als interessos del país.

Sía enhora-bona al nostro amích Sr. D. Pere A. Cetre; y que els paisans lo favorescan, axí com se mereix.

B. FERRÁ.

CRONICÓ DEL MES DE SETEMBRE

Día 16.—A Palma se trabayava per establir un *Centro ó Circulo Mercantil*, á fi de defensar en comunidat els interessos del Comèrs y de les Industrias del nostro país, amb esperit *regional* nèt de mórbo polítich.—Deu ajudi als seus organisadors.—

Día 17.—Se sabé que havia estat nombrat, de Real Orde, Degá de la S. I. C. de Palma lo Iltre. Sr. D. Jusep Oliver Ardiaca.—Síali en-hora-bona.

Día 18.—La Junta de *Protecció als Soldats*, dava conte de que en primer del corrent tenia en caixa 4.951'34 pessetes.

Día 19.—El Regidor D. Gabriel Mulet, proposá al Ajuntament de Palma que: «s' obrís una informació pública per estudiar la conveniència de solicitar al Govèrn, primer: la declaració de *pòrts franchs* á favor de tots els de les illes Balears.—Y segon, la celebració d' un concèrt econòmich, en virtut del cual y mediant una cantidat alsada, aquesta Provincia s' encarregi de sa distribució y exacció de tots los impòsts, conforme sos usos y costums.» (De *La Correspondencia*.) S' acordá, estudiarhó.

—*El Bolletí Oficial Eclesiástich*, deya que lo recaudat en la Cámara del Palau, per la suscrició nacional puja á 35.243'57 pessetes.

Día 20.—*El Ancora* insertá la circular fetxada dia 10, per lo Illm. Sr. Bisbe de Mallorca, recomanant als catòlichs que prengan part activa en los actes d' oració y desagravi que constituexen la *Lliga de Pregáries*, fundada per son antecessor Diocessá.

—Arribaren més soldats repatriats.

—La *Comissió* de la Diputació provincial, presidida p' el Sr. Governador, parlá d' haversê demanat, repetides vegades, al Govèrn, la declaració de *pòrts franchs* á ses Balears, sens haverhó lograt. Apesar d' axò, no havia desistit de son propòsit.

Día 21.—Arribá altra vegada á Palma el Gegeral Weyler.

—També arribaren alguns oficials y una partida de soldats repatriats.

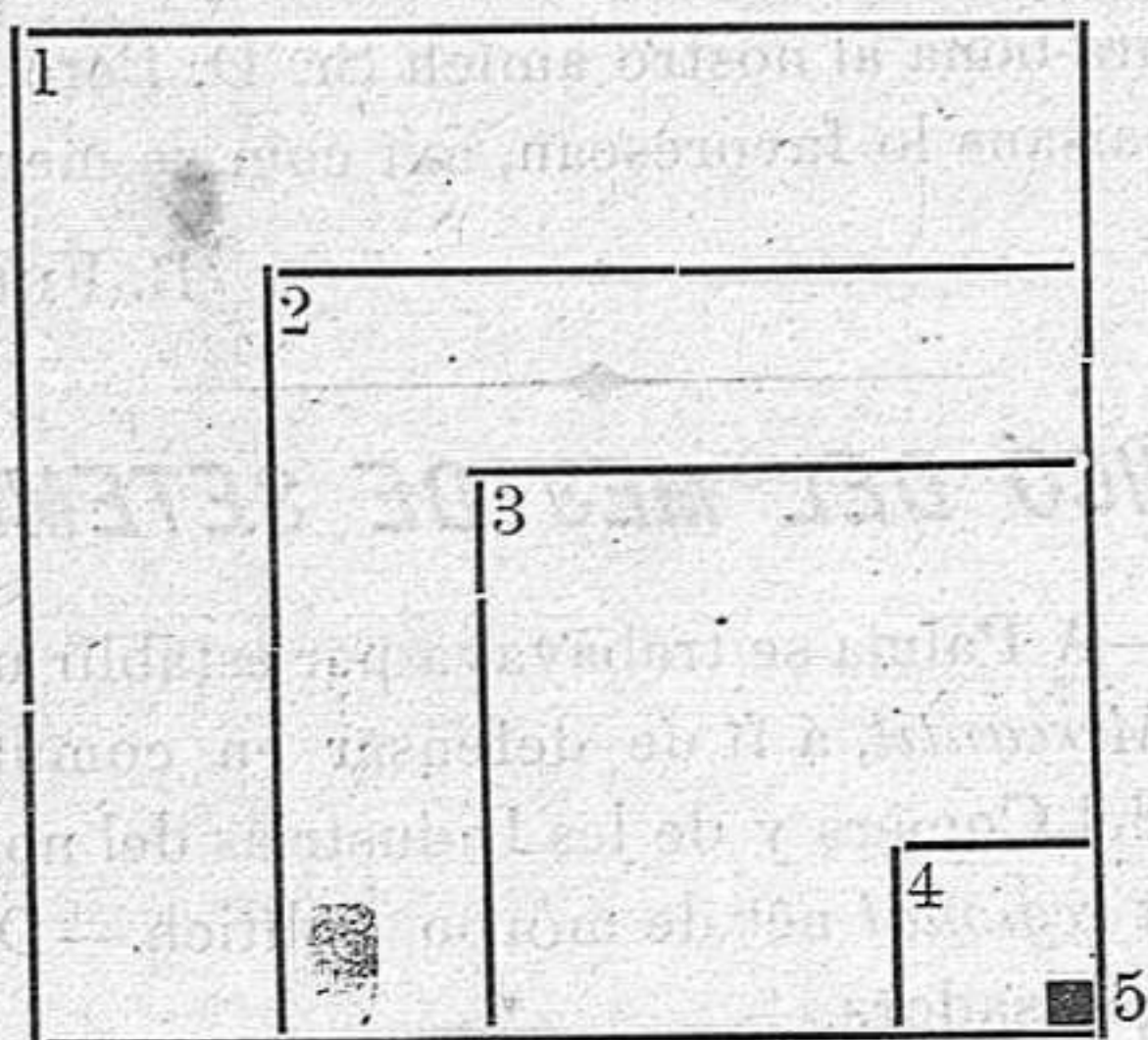
Día 22.—D. Alexandre Rosselló, (amb una carta publicada en *La Ultima Hora*), exposá y desarrollá s' idèa de convertir en passeig públich els terrers de Son Armadans, vorera del nou camí d' Andraig.

Día 23.—Cremaren un gran munt de tabach de contrabando, dins el fosso de la Porta de Jesus.

◇ F. ◇

ENVINAGRAT Y RONXETES

Figura demostrativa de còm s' han anant minvant les tèrras que dins l' antig y el nou continent y dins la mar possehia España.

El quadret núm. 1 correspon á l' any 1580, en temps del Rey Felip II.

El núm. 2, indica la primera desmembració,—separat Portugal—Any 1668.

El núm. 3, indica la segona desmembració, conforme el tractat d' Utrech—Any 1713.

El núm. 4, indica la tercera desmembració, ó sia perdut el continent Americá—any 1810—1828.

El núm. 5, (quadret negre) demostra lo que romandrà á l' España después de firmar les paus,..... si no mos roban les Canàries ó les Balears.

¡Per lo que queda! podem dir que l' España Catòlica, com en temps de D. Rodrigo, desapareix del Mapa.

Amb so bén entès, que, á pesar de ses grans llibertats que mos han regalades, may com ara els espanyols havíem vist, dins ca-nostre, tant de despotisme, ni tant de servilisme.

¡Deu vulga suscitar mos un D. Pelayo!

¡Bona notícia!—Mos han dit que en lo pròxim curs, s' obrirà una cátedra de llengua mallorquina en el Seminari de Palma. Creim que no sols es necessari y convenient, sinó que donarà bons fruits. En nom de MALLORCA aplaudim coralment á quis-vuya sia que ha tengut tan bona idèa.

¿Y Sant Matgí vey?—Veurem fins quant estarán en lá, com sa Jaya Miquèla, ses ruines d' aquell vey Oratori..... Sembla que hey hagi qui, enredant la bòga, espera treuren *raca* de Sant Matgí vey,..... Y s' Ajuntament que dugué tanta curòlla en arrasarló, ¿que dòrm ó beca?

¡Fetje mallorquí!

¡Girats com ses odres!—S' ha publicat un telegrama diguent: Mr. Wondford, ha declarat que, á Filipines, no s' arriará sa bandera Americana sinó amb sa precisa condició de que allà hey romangan establides la *civilisació*, la *llibertat* y l' *humanitat*, triple lema per el qual ha batallat el poble de Washington.....

¡Ah, lladres embustersos! Invocan la civilisació els qui

han potetjat totes ses lleys de caracte internacional favorint masònica y descaradament l' insurrecció cubana; parlan de llibertat els qui subjectan á son domini pobles que suspiran per s' independència; y pretenen d' *humanitaris* els que, segons telegramas rebuts dies abans, dexan als tágalos y á les guardes de féres replegades p' el traydor Aguinaldo, que degollin als frares civilisadors de Filipines, que se muyran de fam els prisioners espanyols, y á tota pressa han fet embarcar de cap á España als soldats agonisants capitulats á Santiago.....

Devant aquesta casta de *civilisació* y d' *humanidad*, ¿Encara hey ha qui, per broma, diu: que vengan els *Janquis*..... ¡¡¡Girats com ses odres!!!

Entreviu.—Pèp ¿No sabs que ara á Montission posan tres anys de llatí derrera es castellá y es francès?

—Y ¿s' anglès abont lo posan? Perque á l' hora d' ara ja hauriam de saberló parlá tant ó més que es mallorquí.

—Y tens rahó perque, segons diuen, á veus altes y á les sordes, dins bréu temps hey haurém de fér els memorialis y tot.

—Vol dir ¿serem dels *inglesos*?

—O ells serán *hostes* nostros.

—Per axò, jo sé molts de señós que ja l' estudian, ¿á n' aquests no los trobarán descuydats.

EPIGRAMES

L' altre día, á un cessant, digué don Nofre Climent:

—Sa questió d' Orient pitjora de cada instant.—

Y aquell, que no tenia treseta ni que menjá,

fent badays, li contestá:

—Pitjó 'stá sa des *mig-día*.

* * *

En Pere Joan Alorda diu qu' está molt empipat perqu' es un sach de bondat, y tothom el crida á l' *orda*.

P. M.

MALLORCA

REVISTA DOMINICAL BILINGUE

Este semanario tiene por objeto difundir lectura sana en forma amena y al alcance de todas las inteligencias.

Se reparte los sábados, y contiene ordinariamente cuatro páginas de texto; pero cuando los recursos lo permiten, publica números de á ocho páginas, suplementos ó aumenta la tirada y en este caso el exceso

Se distribuye gratuitamente

Se sufragan los gastos por medió de suscripciones desde

25 cénts. de peseta mensuales en adelante.

Por 25 cénts. se sirve semanalmente un ejemplar, por 50 cénts cinco, por *una peseta diez*, y así sucesivamente.

Por consiguiente, á prorrateo entre cinco personas, sólo cuesta la suscripción

10 CÉNTS. DE PESETA AL MES

ADMINISTRACIÓN:—Campana 2

Imp. de las hijas de Colomar.